

Buyrak va siydik ajratish tizimi kasalliklarini laborator- asbobiy takshirish usullari

Kulasharova Muxlisa Zokir qizi

EMU Universiteti 3 kurs talabasi

Annotatsiya: Buyrak va siydik ajratish tizimi kasalliklarini laborator- asbobiy takshirish usullari, siydik yo'llari, siydik pufagi va siydik yo'llariga ta'sir qiluvchi patologik jarayonlar guruhidir. Ushbu organlarning faoliyatidagi har qanday og'ishlar og'riq, noqulaylik bilan birga keladi va jiddiy asoratlarni rivojlanishiga sabab bo'ladi.

Kalit so'zlar: Siydik ajratish, kasalliklar laboratoriyasi, asbobiy tekshirish, moddalar, buyrak, kasalliklar tashxisi.

Bugungi kunda deyarli har qanday kasallik tashxisida standart laboratoriya tekshiruvidir. Ushbu tahlil shifokorga kasalliklarini tashxislashda juda foydali bo'ladi. Ma'lum bo'lgan toksik moddalarning aksariyati siydikda, bular tuzlar, organik moddalar va hujayra tarkibidagi moddalar erigan holda bo'ladi. Ushbu elementlarning kontsentratsiyasini o'rganish natijasida buyraklar, yurak-qon tomir tizimi va immunitet tizimining holatini aniqlash mumkin bo'ladi.

Buyrak va siydik chiqarish tizimlari bir qator organlardan iborat bo'lib, ular birgalikda qondagi chiqindilarni filtrlash, siydik ishlab chiqarish, saqlash va chiqarish vazifasini bajaradi. Ushbu organ tizimlari suyuqlik muvozanatini, kislota-baz muvozanatini va qon bosimini saqlab turish orqali gomeostaz uchun juda muhimdir. Buyrak-siydik chiqarish tizimining asosiy organlari ikkita buyrak va siydik pufagidir. Qondagi chiqindi mahsulotlarni filtrlash jarayonida buyraklar endogen va ekzogen zaharli moddalarning

yuqori konsentratsiyasiga ta'sir qiladi. Shunday qilib, ba'zi buyrak hujayralari qonga qaraganda ming marta yuqori konsentratsiyaga duchor bo'ladi.

Inson buyragi murakkab organ bo'lib, siydik ishlab chiqarish orqali qondan chiqindilarni filtrlash vazifasini bajaradi. Ikki buyrak gomeostazni saqlash, qon bosimini, osmotik bosimni va kislota-ishqor muvozanatini tartibga solish kabi boshqa hayotiy funktsiyalarni ham bajaradi. Buyraklar umumiy yurak chiqishining 25% ni oladi, bu esa ularni endogen va ekzogen toksinlarga ta'sir qilishi mumkin.

Buyraklar umurtqa pog'onasining har ikki tomonida orqa tomonning pastki qismida joylashgan. Har birining og'irligi 150 gramm va apelsinning o'lchamiga teng. Buyrak uchta qatlamdan iborat: korteks (tashqi qatlam), medulla va buyrak tos suyagi. Qon buyrak arteriyasi orqali korteks va medullaga oqadi va tobora kichikroq arteriyalarga shoxlanadi. Arteriyalarning har biri nefron deb ataladigan qon filtrlash birligida tugaydi. Sog'lom buyrakda strategik jihatdan korteks va medulla ichida joylashgan taxminan 1.2 million nefron mavjud.

Buyrakning shikastlanishiga olib keladigan muammolar buyrak oldi (buyrakning qon ta'minotiga ta'sir qiladi), buyrak (buyrakning o'ziga ta'sir qiladi) yoki buyrakdan keyingi (siydikning buyrakdan oxirigacha bo'lgan har qanday nuqtaga ta'sir qiladi) bo'lishi mumkin. uretra yoki jinsiy olatni). Post-buyrak muammolari odatda obstruktiv xarakterga ega; obstruktsiyaning keng tarqalgan joyi - siydik pufagi va siydik yo'llari o'rtasida joylashgan prostata. Prostata, siydik pufagi yoki siydik yo'llarining oldindan mavjud bo'lgan kasalliklari, xususan, infektsiya, obstruktsiya yoki toshlar kabi begona jismlar buyraklar faoliyatini buzishi va orttirilgan yoki genetik nuqsonlarga moyilligini oshirishi mumkin.

Siydik chiqarish organlarining ko'p hollarda shikastlanishi quyidagi klinik belgilarga olib keladi:

- pubis ustidagi va lomber mintaqada og'riqli hislar;

- shishish;
- siyish buzilishi;
- ishtahaning pasayishi;
- charchoq;
- ko'ngil aynishi;
- tana haroratining oshishi;
- bosh aylanishi;
- terining qichishi;
- yurak og'rig'i;
- arterial gipertenziya.

Laboratoriya va asbobiy tekshirish usullar:

Zamonaviy tibbiyot sanoatining arsenalida amaliyotchilarga siydik tizimi organlari faoliyatidagi patologik o'zgarishlarni tezda aniqlashga imkon beradigan ko'plab diagnostika usullari mavjud:

1. Umumiy klinik qon va siydik sinovlari - ESR ko'rsatkichlarini, leykotsitlar formulasini va siydik cho'kmasining shakllangan elementlarini o'rganish uchun.
2. "Buyrak testlari" biokimyoviy tadqiqoti - karbamid va kreatinin metabolizmining yakuniy mahsulotlari kontsentratsiyasini aniqlash.
3. Maxsus siydik namunalari:

Zimnitskiyga ko'ra - buyraklarning kontsentratsiya funksiyasini baholash;

Nechiporenkoga ko'ra - leykotsitlar, eritrotsitlar va gipslar sonini aniqlash;

Reberg - buyraklarning chiqarish qobiliyatini baholash.

4. Ultratovush tekshiruvi.

5. Magnit rezonans va kompyuter tomografiyasi.

6. Vena ichiga kontrastli urografiya.

7. Sistoskopiya - siydik pufagini endoskopik tekshirish.

8. Buyrak biopsiyasini gistologik tekshirish - morfologik tarkibini o'rganish.

Bugungi kunda dinamik nefrossintigrafiya buyraklarning funktsional imkoniyatlarini instrumental aniqlashning oltin standarti hisoblanadi. Bu usul buyraklarning filtrlash va chiqarish funksiyalarini baholash orqali ularning perfuziyasi va funktsional rezervini aniqlash imkonini beradi. Biroq, qoida tariqasida, nefrossintigrafiya uchun asbob-uskunalar yirik tibbiyot markazlarida joylashganligi sababli, bu usulning aholi uchun qulayligi past. Shu munosabat bilan, nefrossintigrafiyaga o'xshash aniqlik, sezgirlik va o'ziga xoslik ko'rsatkichlariga ega bo'lgan muqobil usullarni topish masalasi tug'iladi. Hozirgi vaqtda buyrak funktsiyasini aniqlash uchun ultratovush (dopplerografiya yordamida buyraklarning ultratovush tekshiruvi) va rentgen (ekskretor urografiya, kompyuter tomografiyasi va pozitron emissiya tomografiyasi) tadqiqot usullaridan foydalanish mumkin. Buyrak funktsiyasini magnit-rezonans tomografiya yordamida ham baholash mumkin. Usulni tanlash klinisyen uchun oson ish emas, chunki bir qator omillarni hisobga olish kerak: tibbiy muassasaning imkoniyatlari, tadqiqot narxi, ionlashtiruvchi nurlanish, bemorning fizikasi va boshqalar.

Foydalangan adabiyotlar ro'yxati:

1. Алиев М.М., Рахматуллаев А.А., Теребаев Б.А., Султанов А.К., Рузиев М.Ю. «Эндоскопическое лечение при высоких степенях пузырно- мочеточникового рефлюкса у детей» // Российский съезд детских хирургов» г. Москва с 20 по 22 октября 2015 г. Стр. 23-24
2. Mahmud Aliyev, Akmal Raxmatullaev, Bilim Tebaev Bolalarda ureterovezikal birikmaning stenotik anomaliyalarini transuretral tuzatish natijalari // Hindistonning sud tibbiyoti va toksikologiyasi jurnali, 2020 yil oktyabr-dekabr, jild. 14 No4. R. 7953-7959 38.
3. [Www.ziyo.uz](http://www.ziyo.uz)